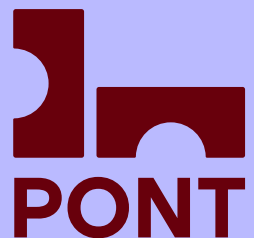

Starten

met een ontwerpende
aanpak in een publieke
context

Voor ontwerpers, ambtenaren, bestuurders
en andere publieke professionals die effectief
willen samenwerken aan complexe opgaven

Voor wie is dit essay interessant?

- Voor beleidsmakers, programmamanagers en andere publieke professionals die de samenwerking willen opzoeken met ontwerpers.
- Voor ontwerpers die binnen of in samenwerking met de overheid willen werken aan maatschappelijke vraagstukken.

Hoe helpt dit essay jou verder?

Een goede start is bepalend voor het succes van de samenwerking tussen de overheid en ontwerpers.

Dit essay helpt je:

- de juiste condities te herkennen om daadwerkelijk impact te maken
- zes belangrijke dimensies te gebruiken als denkkader voor reflectie en gesprek
- betere afstemming te vinden tussen ambitie, proces-inrichting, en ruimte om te experimenteren en te leren.

Es·say

[znw., m.] verkennende tekstvorm, afgeleid van het Franse *essayer* ('proberen'), bedoeld om gedachten te verkennen en uitnodigen tot reflectie en gesprek.

Publieke ontwerppraktijken: overheden en ontwerpers werken samen aan complexe opgaven

Op steeds meer plekken wordt een ontwerpde aanpak ingezet voor complexe maatschappelijke opgaven. Ontwerpers werken hierbij binnen of samen met overheden. Dit noemen we publieke ontwerppraktijken. Publieke ontwerppraktijken leveren al waardevolle resultaten op, maar kennen ook uitdagingen. Want ontwerpen is geen gangbare manier van werken voor de overheid en de politiek-bestuurlijke context is geen gangbare context voor ontwerpers. Er valt nog veel te leren over hoe we samen beter in positie kunnen komen ten aanzien van de complexe uitdagingen waar we voor staan.

Binnen het programma De Publieke Ontwerppraktijk (PONT) ontwikkelen we praktische kennis en hulpmiddelen om publieke ontwerppraktijken te laten slagen. Want of we het nu hebben over de toenemende polarisatie, de woningopgave, of de opleidingskloof - er is creativiteit, samenwerking en actie nodig.

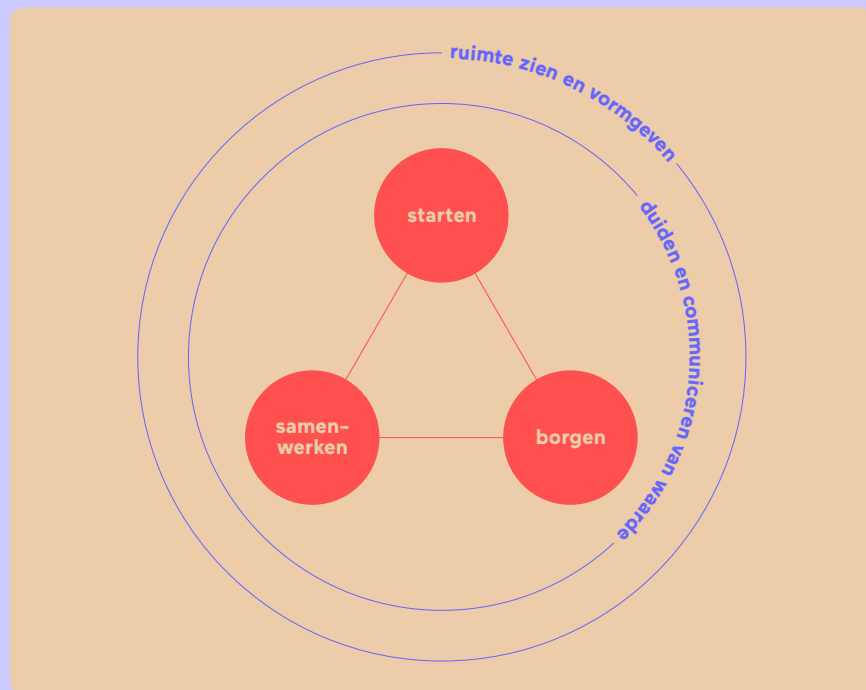
Leren op vijf elementen

Het programma PONT ontwikkelt praktische kennis over publieke ontwerp-praktijk op vijf elementen: **1. starten** met een ontwerpde aanpak in een publieke context, **2. samenwerken** tussen ontwerp- en overheidsprofessionals, **3. borgen** van uitkomsten van publieke ontwerppraktijken, **4. duiden** van waarde van ontwerpde werken aan maatschappelijke opgaven, **5. ruimte zien en vormgeven** voor een ontwerpde aanpak bij de overheid.

We leren over deze elementen binnen de verschillende onderdelen van het programma en door middel van periodieke 'sensemaking' waarbij we continu ervaringen vanuit de praktijk en kennis vanuit onderzoek met elkaar verbinden.

Praktische kennis in vijf PONT essays

PONT kiest er bewust voor om inzichten te delen in 'essays'. Essay stamt af van het Franse werkwoord 'essayer', wat 'proberen' betekent. Deze vorm is passend omdat we iets proberen met deze essays: we proberen een vorm in de wereld te zetten die onaf is, die kennis bevat maar niet op de plank blijft liggen, die uitnodigt tot reflectie, dialoog en doorontwikkeling. Ons doel is om essays in lengte te beperken en de lezer handelingsperspectief te bieden, terwijl we tegelijkertijd de nuance en diepgang proberen te behouden.

figuur 1. De vijf samenhangende elementen waarlangs programma PONT leert en praktische kennis ontwikkelt.

Starten met een ontwerpde aanpak in een publieke context

Een publieke ontwerppraktijk kan op verschillende manieren geïnitieerd worden, en dus starten. Het kan bijvoorbeeld zijn dat...

...een autonome ontwerper een concept 'verkoopt' aan een uitvoeringsorganisatie

... een ontwerp bureau een tender wint die is uitgezet door een ministerie

... het inhouse ontwerp team bij een gemeente een interne opdracht krijgt

... een overheidsorganisatie en ontwerp bureau samen met andere stakeholders ontwerpde aan de slag gaat in een programma

Hoewel de start van een publieke ontwerppraktijk niet altijd duidelijk te markeren is, weten we wel dat de condities waarin gestart wordt bepalend zijn voor de mate waarin een ontwerpde aanpak impact kan maken op een vraagstuk.

Er is een grote slag te winnen op het gebied van de effectiviteit van publieke ontwerppraktijken als het lukt de ambities en doelen waartoe een publieke ontwerppraktijk geïnitieerd wordt af te stellen op de ontwerpde ruimte die geboden kan worden. Deze afstelling kan op verschillende aspecten misgaan:

De ambities en doelen vereisen meer ontwerpde ruimte dan de middelen kunnen bieden.

Vaak zien we dat publieke ontwerppraktijken met hoge verwachtingen aan de slag gaan op complexe onderwerpen (bijvoorbeeld 'armoede'), maar met een relatief klein budget (bijvoorbeeld 30K). Hierdoor is de kans groot dat niet voldaan kan worden aan de verwachtingen, of dat er door de

ontwerppartij veel overuren worden gemaakt om toch aan de geschapen verwachtingen te voldoen. Beide zijn onwenselijk voor een duurzame en gelijkwaardige samenwerking.

De genomen ontwerpruimte is groter dan essentiële stakeholders kunnen bieden.

In zelf-geïnitieerde projecten, maar ook in opdracht, wordt de ontwerpruimte soms zo opgerekt dat stakeholders die essentieel zijn voor de borging van de uitkomsten zich geen eigenaar voelen van deze uitkomsten. Hierdoor worden uitkomsten niet gerealiseerd en dus geen impact gemaakt op het vraagstuk.

De ambities en doelen vereisen meer ontwerpruimte dan stakeholders kunnen of willen bieden.

De keerzijde van van het vorige punt is dat er ook praktijken zijn waarin stakeholders de ruimte dusdanig beperken dat er geen betekenisvolle impact gemaakt kan worden op het vraagstuk. Bijvoorbeeld omdat er te vroeg druk wordt gezet op het realiseren van uitkomsten of al gestuurd wordt op een type uitkomst.

Het bepalen van de te nemen ontwerpruimte in relatie tot a) de ruimte die stakeholders van het vraagstuk kunnen bieden en b) de ruimte die het vraagstuk nodig heeft, is daarom een continue afstemming in een publieke ontwerppraktijk.

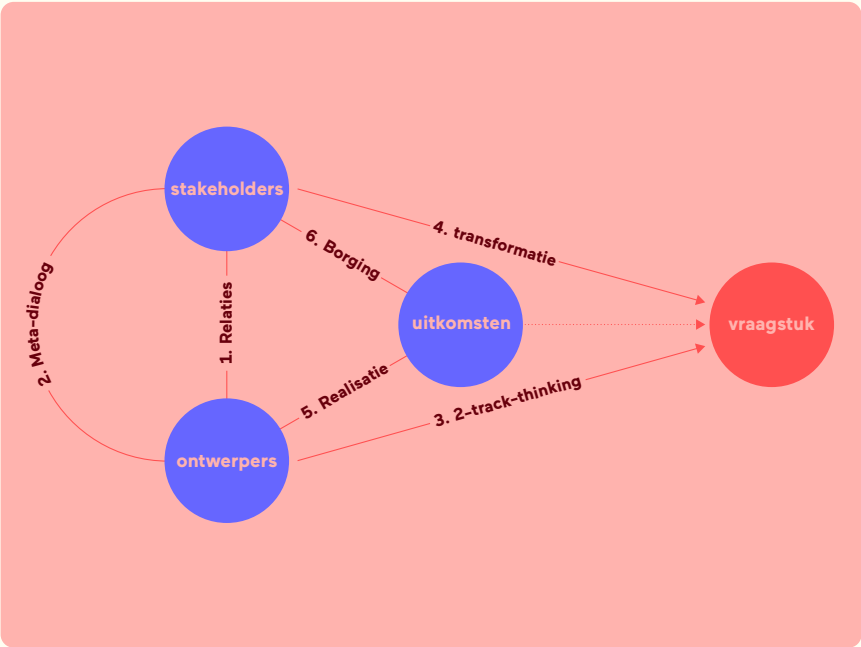
Dit essay licht zes dimensies uit waarlangs deze afstemming idealiter plaatsvindt. Het biedt een model om na te denken over enerzijds de benodigde, en anderzijds de haalbare ontwerpruimte. Het biedt een referentiekader om langs deze lijnen opdrachtformulering en contractering te laten plaatsvinden, zodat verwachtingen afgestemd worden en ambitieus maar realistisch zijn.

Ontwerpruimte

Ontwerpruimte is een abstract begrip. Theoretisch kan je stellen: hoe meer ontwerpruimte er is, hoe meer ruimte er is voor de ontwerp competenties integreren, reframen, vormgeven en orkestreren (Van Arkel & Tromp, 2024). Praktisch betekent dit vaak dat hoe groter de ontwerpruimte is, hoe meer complexiteit omarmd kan worden, ruimte genomen kan worden om de status-quo te bevragen, hoe meer in de breedte oplossingsrichtingen verkend kunnen worden en hoe meer geëxperimenteerd kan worden.

Zes dimensies voor een goede start

Wij identificeren zes dimensies waarlangs de ontwerpruimte afgestemd kan worden en die zo de mogelijkheden en beperkingen van een publieke ontwerppraktijk beïnvloeden. Natuurlijk zijn deze zes dimensies niet allesomvattend, maar ze zijn bepalend voor een goede start. Door deze dimensies bij aanvang in overweging te nemen en te bespreken, kun je beoordelen wat het speelveld is waarin je opereert, waar eventuele uitdagingen en kansen liggen, en of de juiste capaciteiten aanwezig zijn om impact te maken op het vraagstuk.

figuur 2. Afstemming van de ontwerpruimte in relatie tot a) de ruimte die stakeholders van het vraagstuk kunnen bieden en b) de ruimte die het vraagstuk nodig heeft langs zes dimensies.

1. Kwaliteit van de relaties

Een publieke ontwerppraktijk en het slagen ervan in het maken van impact op een vraagstuk is sterk afhankelijk van de relaties tussen de professionals in de praktijk: het vertrouwen in elkaar en elkaars expertise, en de mate waarin men bereid is voor elkaar de nek uit te steken. In een publieke ontwerppraktijk ga je vaak tegen de gevestigde systeemdynamiek in (van de organisatie of het vraagstuk) en dat vergt doorzettingsvermogen, soms een bepaalde mate van ongehoorzaamheid, en het pakken van verantwoordelijkheid. De mate waarin mensen in de praktijk daartoe bereid zijn bepaalt daarmee ook de ontwerpruimte.

Een publieke ontwerppraktijk is afhankelijk van goede relaties, en dus is het belangrijk om voort te bouwen op kwalitatief goede relaties en bij de inrichting van de praktijk ook ruimte te maken om te investeren in de relaties.

2. Openheid in meta-dialoog

Naast impact willen maken op het vraagstuk kunnen andere motivaties en belangen een rol spelen in het opstarten van een publieke ontwerppraktijk. Soms heeft een wethouder een agenda die gediend moet worden, wil een directeur van zijn organisatie een lerende organisatie maken, of is er urgentie een stakeholdernetwerk te bouwen. De meta-dialoog helpt om voorbij de oppervlakte te kijken en intenties te ontdekken. Door kritisch te reflecteren op wat er gaande is - wat is de achterliggende vraag die het proces stuurt? wat zijn we hier eigenlijk aan het doen met elkaar? - creëer je ruimte om impliciete aannames, eventuele verborgen agenda's en onuitgesproken belangen te identificeren en boven tafel te brengen.

Deze motivaties zijn niet minder legitiem dan de motivatie om impact te maken op het vraagstuk. Ze zijn alleen wel bepalend voor de ontwerpruimte en dienen daarom strategisch geadresseerd te worden om de ruimte om impact te maken op het vraagstuk zo groot mogelijk te maken.

3. Ruimte voor en vaardigheid in two-track thinking

Complexe vraagstukken zijn niet of niet direct oplosbaar, en vergen vaak langetermijncommitment en meerdere interventies om betekenisvolle impact te maken. Betrokkenen zullen echter vaak op korte termijn stappen willen of moeten zetten, gedreven door de actualiteit. De kracht van ontwerpen ligt in het doen; interventies ontwikkelen en testen op kleine schaal om van te leren voor vervolgstappen. Echter is het belangrijk om de korte termijn stappen altijd te ontwikkelen, te zetten en te evalueren in het licht van de lange termijn ambitie (de stip aan de horizon, hoe wazig ook, die er dus moet komen). Dit vergt doorlopende reflexiviteit - doen we de juiste dingen in het licht van de lange termijn ambitie, en/of moeten we onze lange termijn ambitie bijstellen op basis van wat we in het hier en nu leren?

Omdat de meeste organisaties niet zijn ingericht om resultaat te boeken op de lange termijn, en processen juist sturen vanuit efficiëntie op de korte termijn, is de mate waarin ruimte gemaakt kan worden voor reflexiviteit in het proces bepalend voor de ontwerpruimte. Daarnaast is ook de mate waarin er capaciteit aanwezig is om systemisch te kijken, denken en handelen bepalend voor de ontwerpruimte op dit punt.

4. Transformatie-bereidheid

In relatie tot het vorige punt, het two-track thinking, is het ook belangrijk om te polsen in welke mate betrokken organisaties bereid zijn hun eigen positie en positie ter discussie te stellen. En in welke mate de betrokken mensen ook daadwerkelijk de positie hebben om op dat punt in de organisatie gewenste verandering door te voeren. In complexe vraagstukken kunnen organisaties soms, in hoe ze opereren, het probleem mede in stand houden. Bijvoorbeeld, in de GGZ leiden de diagnoses die behandeling in gang zetten soms tot meer problemen, omdat ze één dimensionaal en stigmatiserend werken. Het vergt lef om dat te adresseren en te onderkennen en er is positie nodig om dat aan te gaan en daar verandering in te brengen als GGZ organisatie. Evenzo, als je als UWV-kantoor merkt dat processen die goed bedoeld gericht zijn op snelle re-integratie naar werk leiden tot veel terugval bij mensen, vergt het lef om je KPI's ter discussie te stellen.

De transformatie-bereidheid van betrokken organisaties in een publieke ontwerppraktijk is geen statisch gegeven. Bovendien wordt pas bij tussentijdse resultaten ook duidelijk in hoeverre transformatie nodig of wenselijk is om impact te maken op het vraagstuk. Het is echter wel belangrijk om dit als dimensie expliciet te maken bij aanvang, zodat de ruimte genomen kan worden in het proces om dit te adresseren.

5. Realisatiecapaciteit

Ontwerpers zijn experts in het ontwerpproces. Daarvoor brengen ze vier kerncompetenties in: integreren, reframen, vormgeven en orkestreren. Maar hoe een ontwerper invulling geeft aan die competenties, kan erg uiteenlopen. Er bestaat een breed palet aan ontwerpmethoden, en er zijn verschillende soorten interventies. Er zijn bijvoorbeeld ontwerpers die strategisch werken en vooral expert zijn op het realiseren van procesmiddelen, zoals visies, storyboards, praatplaten. Maar er zijn ook digitale ontwerpers die een werkende smartphoneapplicatie kunnen ontwikkelen. Er zijn ruimtelijk ontwerpers die gedetailleerde schetsen en maquettes kunnen leveren, en er zijn sociaal ontwerpers die zich gespecialiseerd hebben in het vormgeven van nieuwe sociale structuren en rollen.

Het type ontwerpexpertise dat betrokken is in de publieke ontwerppraktijk bepaalt dus ook de realisatiecapaciteit van de interventies om impact te maken op het vraagstuk. Maar ook dit is geen statisch gegeven. Door het

iteratieve ontwerpproces wordt steeds duidelijker wat nodig is aan interventies en wat dus nodig is om die interventies te realiseren. Door gefaseerd te werken, en/of te werken met ontwerpcollectieven, kan gedurende het proces aanvullende realisatiecapaciteit betrokken worden als die niet aanwezig is. Wel is belangrijk om voor de eerste fase de check te doen welke realisatiecapaciteit aanwezig is, of dit toereikend is voor de eerste fase, en hoe aanvullende capaciteit gerealiseerd gaat worden, mocht dat nodig zijn.

6. Anticipatie voor borging

Vaak wordt een ontwerptraject in fasen opgebouwd. Het itererende en dus lerende karakter van ontwerpen staat gedetailleerd plannen van A tot Z, en het gedetailleerd toekennen van middelen voor een ontwerptraject, in de weg. Afhankelijk van wat geleerd wordt over het vraagstuk, wordt bepaald wat goede interventies zijn. Afhankelijk van evaluaties kunnen interventies veranderen in focus en vorm. Daarom is het onmogelijk om een volledig ontwerptraject - van vraagstelling tot een implementeerbare interventie - in één keer te begroten. Bovendien kan er ook veel over de eigen organisatie geleerd worden waar opvolging aan gegeven moet worden. Het is daarom belangrijk om op voorhand vast te stellen dat bij afronding opvolging nodig is om uitkomsten effectief te laten zijn. Uitkomsten van een begroot traject kunnen inzichten zijn (over het vraagstuk), concepten (ideeën van interventies), of prototypes, en uitkomsten kunnen lessen zijn over de manier van werken in een publieke ontwerppraktijk en wat dat kan betekenen voor de organisatie.

Om impact te maken op complexe maatschappelijke vraagstukken middels een publieke ontwerppraktijk is het essentieel op voorhand na te denken hoe uitkomsten van het geplande en begrote traject opvolging krijgen en tijdig gedurende het traject daar de juiste middelen en mensen voor vrij te maken. Dit is een kwetsbaar punt en het is essentieel om dat bij aanvang expliciet te maken. Uitspraken als 'het komt wel goed' of 'dat zien we later wel' leiden vaak tot teleurstellingen en staan borging in de weg.

Praktische handvatten

Hoe je als professional ook start of wil gaan starten met een publieke ontwerppraktijk, er komt een moment van contractering. Dan worden ambitie en doelen concreet vertaald naar een specifieke aanpak, rolverdeling en middelen – denk aan tijd van betrokkenen en budget. Dat is het moment waarop de ambities moeten worden afgestemd op de aanwezige condities.

Checkvragen voor een sterke start

Om je hierin te ondersteunen kun je onderstaande vragen nalopen. Ze helpen je om een realistische inschatting te maken van de beschikbare ontwerpruimte, en om te bepalen of die ruimte passend is bij het vraagstuk en de briefing waar de publieke ontwerppraktijk mee aan de slag gaat.

☐ Relatiecheck

Welke stakeholders zijn (of moeten worden) betrokken voor dit vraagstuk en kunnen we voortbouwen op bestaande relaties zodat we meer ruimte durven te nemen?

☐ Meta-check

Wat willen betrokken stakeholders eigenlijk (of ook) bereiken, welke politieke en bestuurlijke processen spelen er die van invloed (kunnen) zijn?

☐ Two-track-check

In hoeverre is er noodzaak (vanuit het vraagstuk), behoefte en capaciteit (in het beoogde team) om het vraagstuk systemisch aan te pakken?

☐ Transformatie-check

In welke mate zijn betrokken stakeholders bereid om zelf te transformeren?

☐ **Realisatie-check**

Welke (specifieke) ontwerp competenties zijn nodig voor effectieve uitkomsten op het vraagstuk?

☐ **Borgings-check**

In welke mate is er nagedacht en zijn er middelen voor opvolging van de uitkomsten?

Dit zijn geen eenvoudige vragen: je hebt er niet in een uurtje een antwoord op. Maar als je een tender wilt uitzetten voor een ontwerpende aanpak, wil reageren op een uitvraag met je ontwerpconsortium, een idee wilt pitchen bij een overheidsorganisatie of intern met een team aan de slag gaat, dan is het waardevol om deze dimensies op je radar te hebben.

Het is geen absolute checklist. Alle zes de dimensies zijn belangrijk om in te schatten of er voldoende ruimte is, bijvoorbeeld door kwalitatieve relaties, financiering en strategische aansluiting op politiek-bestuurlijke processen én of er genoeg capaciteit aanwezig is qua expertise en positie van betrokkenen. Zo kun je inschatten of het haalbaar is om betekenisvolle verandering te brengen in het vraagstuk dat voorligt.

Procesinrichting

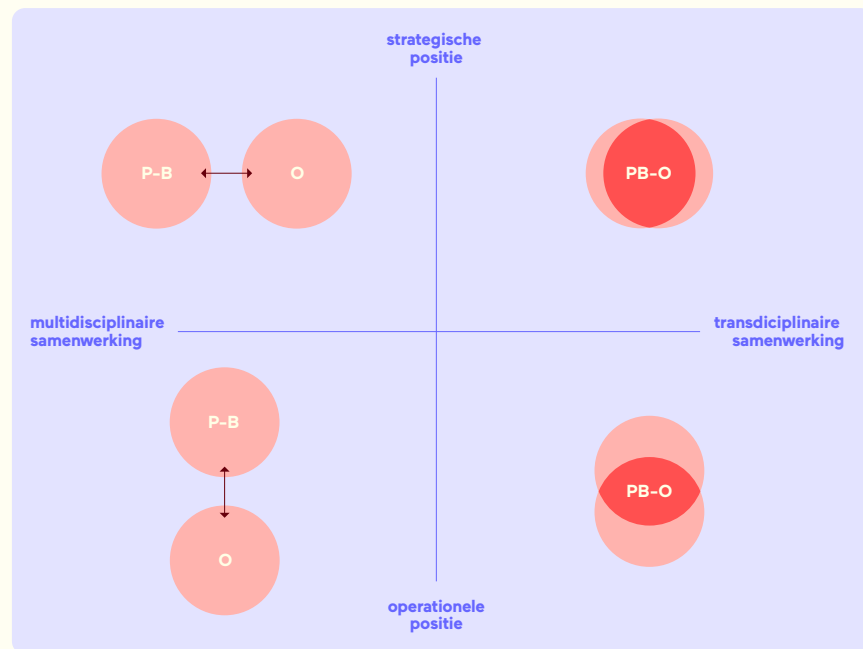
De aanloop naar het punt van contractering kan zoals gezegd nogal variëren, maar contractering wordt ergens in het proces expliciet: een concept wordt overtuigend genoeg gepitcht, een tender wordt gewonnen, een interne opdracht wordt aangenomen. In de explicitering van de samenwerking in de publieke ontwerppraktijk die dan gaat starten, in de vorm van een offerte of projectplan, wordt vormgegeven aan hoe bewogen gaat worden in de ontwerp ruimte (langs de zes dimensies): wat is het voorgestelde proces, welke methoden worden toegepast, wie is in welke fase betrokken, wat is de rolverdeling van betrokkenen, wat zijn de uitkomsten en hoe verhouden die zich tot het vraagstuk? Hier start de procesinrichting.

De mate waarin de publieke ontwerppraktijk ingericht moet worden op two-track thinking en transformatie van de organisatie is bepalend voor de samenwerkingsstructuur en positionering van de publieke ontwerppraktijk. Is het een traject om juist met design het two-track thinking aan te zwengelen bij de overheid, dan kan speculatief ontwerp worden ingezet als methode, kan het vrij autonoom worden gerealiseerd en met een relatief klein budget (en is het vooral van belang de opvolging ervan te bespreken). Is het een traject waarbij met stakeholders zowel aandacht moet zijn voor impact op een complex vraagstuk, als transformatie van de organisatie, dan vergt dat een langer proces waarbij stakeholders gezamenlijk aan de lat staan voor het slagen ervan.

Hoewel er veel verschillende vormen van inrichtingen van een publieke ontwerppraktijk bestaan, is het zinnig twee inrichtingsprincipes te begrijpen →

1. **De samenwerkingsstructuur:** is het hiërarchisch ingericht, en is de publieke ontwerppraktijk opgebouwd uit een ontwerptraject dat input levert voor een politiek-bestuurlijk proces, of is het egalitair ingericht, waarbij het ontwerptraject vervlochten is met het politiek-bestuurlijke (of ambtelijk) proces?
De samenwerkingsstructuur bepaalt in hoeverre expertises en processen naast elkaar bestaan (multidisciplinair), of in hoeverre expertises en processen geïntegreerd worden (transdisciplinair).
2. **De positionering van de praktijk:** is de publieke ontwerppraktijk ingericht voor een operationeel en afgekaderd vraagstuk, of is de publieke ontwerppraktijk ingericht voor een strategisch en open vraagstuk?

De gewenste samenwerkingsstructuur en positionering van de praktijk bepaalt voor een deel al de inrichting van je proces. Vanzelfsprekend vereist een transdisciplinaire samenwerkingsstructuur meer tijd van de 'opdrachtgever', en vereist een strategische publieke ontwerppraktijk meer afstemming met politiek-bestuurlijke processen. In het doen van een pitch en het opstellen van een projectvoorstel of offerte wordt een voorstel gedaan om dat concreet te realiseren in een proces. Echter, te allen tijde is het raadzaam om bij werkelijk aanvang van de publieke ontwerppraktijk de aanpak te co-creëren.

figuur 3. De publieke ontwerppraktijk ingericht als ontwerptraject (O) in een politiek-bestuurlijke dynamiek (P-B) waarbij verschillende posities en samenwerkingsstructuren gekozen kunnen worden. Is het ontwerptraject op gelijke hoogte gepositioneerd als het politiek-bestuurlijke proces, dan is deze strategisch gepositioneerd. Is deze lager gepositioneerd dan het politiek-bestuurlijke proces, dan is deze operationeel gepositioneerd. Als ze gekoppeld zijn dan werken professionals multidisciplinair, als ze overlappend zijn transdisciplinair.

Het co-creëren van de aanpak

Co-creatie van de aanpak biedt de ruimte om de volgende punten expliciet samen na te lopen en er handen en voeten aan te geven:

Bespreek verantwoordelijkheden en verdeel rollen

Er moet regie gevoerd worden op het proces: iemand die de fasering aanbrengt, de methoden selecteert, en aanpassingen voorstelt als de context daarom vraagt. Daarnaast is het belangrijk om mensen vrij te maken die los van politiek-bestuurlijke dynamiek hoeders kunnen zijn van het vraagstuk en puur kunnen redeneren vanuit de opgave. En dit is weer een andere rol dan de verantwoordelijkheid die genomen moet worden voor ontwerpkeuzes gedurende het proces. Daarnaast is het van belang dat de investering in het ontwerptraject verantwoord kan worden en dat uitkomsten doorgezet worden (doorzetmacht). Dit zijn verschillende verantwoordelijkheden die bij verschillende mensen of deels bij dezelfde mensen of duo's of teams belegd kunnen worden, maar het is belangrijk ze expliciet toe te kennen en te bespreken wat er voor nodig is om die verantwoordelijkheden te nemen.

Zoek koppelkansen tussen ontwerptraject en andere (politiek-bestuurlijke) processen

Het is slim om vooraf na te denken over synergie van het ontwerpproces met andere processen die lopen in de organisatie. Denk strategisch na over tussentijdse oplevermomenten, welke inzichten die opleveren en hoe die van waarde kunnen zijn (of kunnen worden gemaakt) voor andere trajecten. Op deze manier vlecht je het proces in in andere trajecten waardoor grotere betrokkenheid ontstaat en de kans dat uitkomsten impact maken wordt vergroot. Breng daarnaast de aanwezige infrastructuur en kennis in kaart waarvan je in het traject gebruik van zal of kan maken.

Plan strategische check-ins

Ontwerpen is leren. Dat betekent dat het onmogelijk is om een planning aan te leveren die het hele proces van begin tot eind omvat met zicht op wat exact opgeleverd gaat worden. Bijsturing en verwachtingsmanagement zijn zowel onvermijdelijk als cruciaal. Plan reguliere strategische check-ins om de positionering van de publieke ontwerppraktijk in het licht van de grotere ambitie te kunnen bepalen op basis van politiek-bestuurlijke ontwikkelingen en tussentijdse resultaten in de publieke ontwerppraktijk en daar op te sturen.

Bouw dappere ruimte

Ontwerpend werken aan complexe maatschappelijke vragen in, met of voor de overheid zal onvermijdelijk schuring veroorzaken. Dit kan gebeuren zowel binnen een organisatie als tussen verschillende stakeholders. Schuring ontstaat omdat de ontwerpende manier van werken anders is dan hoe de overheid en veel publieke organisaties gewend zijn te werken (en waar ze dus op ingericht zijn). Dat betekent dat ontwerpers van andere publieke professionals vragen uit hun comfortzone te stappen. Het is van belang balans te houden tussen anders zijn en aansluiting vinden. Hiervoor kun je een dappere ruimte vormgeven, waar het conflict aanwezig mag zijn en je naar elkaar kunt uitspreken hoe je hierdoor wordt beïnvloed en waarom. Deze ruimte staat voor een ethische en integere manier van werken met elkaar, waar je conflict niet uit de weg gaat maar elkaar wel blijft benaderen met empathie.

Starten betekent: er is ruimte

Starten met een publieke ontwerppraktijk kan pas als er ruimte is – hoe klein ook. We hebben in dit essay besproken hoe belangrijk het is om bij de start de ontwerpruimte af te stemmen op de ambities van betrokkenen. Het helpt daarbij om inzicht te krijgen in wat die ruimte vergroot of juist beperkt.

Ontwerpruimte is niet vanzelfsprekend in een politiek-bestuurlijke context. In een van de volgende essays, Ruimte maken, gaan we daarom dieper in op de vraag hoe je binnen overheidsorganisaties ruimte creëert voor een ontwerpende aanpak. En hoewel je met behulp van dit essay misschien wel goed start met een publieke ontwerppraktijk, zegt dat nog niets over hoe de samenwerking vervolgens verloopt. Ook daar liggen uitdagingen. Wat we hierover leren binnen het PONT programma, delen we graag in het essay Samenwerken.

Lees en leer verder met PONT op:
depubliekeontwerppraktijk.nl

Colofon

Essay door: Nynke Tromp en Femke Coops en met bijdragen van Thomas van Arkel, Geert Brinkman, Tamas Erkelens, Emile Mazerant, Bas Raijmakers en het programmateam PONT

Opmaak: Studio van Onna

Een programma van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Dutch Design Foundation, ondersteund door CLICKNL

Dutch Design
Foundation

